

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת מועד קטן

דפים יד - כ, פרשת שופטים תשע"ד

דרך ישרה תמצית הדף

דף יד-טו

*גילוח בחוה"מ. *דיני אבל מנודה ומצורע.

א. דיני גילוח בחוה"מ 1. אסור לספר ולכבס בחוה"מ כדי שלא יכנסו לרגל מנוולין, ולכן הותר למי שבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין ומנודה שהתירו לו חכמים והנשאל לחכם והתירו וה"מ שלא היה להם פנאי וכן נזיר והעולה מטומאה לטהרה, וכן מותר לכבס מטפחות של ידים ספרים וספג וי"א אף כלי פשתן. 2. אסרינן במי שהיה אנוס בערב הרגל דיאמרו וכי כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין, ולא דמי למי שיש לו רק חלוק אחד דשרי לכבסו דהתם איזורו מוכיח עליו, ובעי באומן האם מוכחא מילתא ועלתה בתיקו. 3. היוצא לחו"ל לשוט לכו"ע אסור בכיבוס, למזונות לכו"ע שרי, ולהרויחא ת"ק דמשנתניו שרי ורבי יהודה אוסר. 4. קטן שנולד בחוה"מ מותר לגלח שאין לך בית האסורין גדול מזה, וסתם קטן לל"ק משמע דאסור לגלח בחוה"מ וקשיא א"כ יוצא שאבילות נהגת בקטן דמי שמותר לגלח במועד מותר לגלח בימי אבלו ואם לאו אסור, ולל"ב כל קטן מותר לגלח בחוה"מ. 5. דף יז, אבל מותר בגילוח ואמרינן שאם חל שמיני שלו בערב הרגל הו"ל לגלוחי מקודם וכן בשבת ערב הרגל, ולמסקנא שחל שביעי שלו בשבת של ערב הרגל וקסבר כאבא שאול דקסבר מקצת היום ככולו ויום שביעי עולה לכאן ולכאן לפיכך הוי אנוס ותנא דמשנתניו פליג. 6. כהן מגלח ואיירי שנשלמה משמרתו ברגל, ולתנא דמשנתניו אינו מגלח כיון שכל המשמרות שוות ברגלים אבל לברייתא מגלח דאכתי משמרתו נשלמה.

ב. הדברים שנוהגים באבל ודיני מנודה ומצורע ומנין 1. לנהוג ברגל, באבל לא נוהג דאם אבילות מעיקרא נדחית מפני עשה דרבים כ"ש באבילות דהשתא, מנודה מייתי מזה שדנים ברגל ואם לא ציית דינא משמתנין ודחי דלמא לעיוני בדיניה וליכא ראייה ממצורע שהתירו לו חכמים דזהו שפייס את בעל דינו ולא אפשיטא, ומצורע מייתי דנוהג להו"א דרק העולה לטהרה מגלח ולמסקנא מזה שצרעת נהגת בכה"ג ואצלו כל השנה כרגל ש"מ דנוהג. 2. תספורת, אבל אסור שנאמר לבני אהרן ראשיכם אל תפרעו אבל בתכפוהו אבליו הכביד שערו מיקל בתער ומכבס כסותו במים, מנודה ומצורע אסורים, וכן מנודה שמת ב"ד סוקלין את ארונו ולר"י מניחין אבן גדולה על ארונו. 3. עטיפת הראש, אבל חייב מזה שנאמר ליחזקאל ולא תעטה על שפם, במנודה

בעי ומייתי מעצירת גשמים שמתעטפים כמנודים ודחי דלמא מנודה לשמים חמיר ולא איפשיטא, ומצורע חייב שנאמר ועל שפם יעטה. 4. תפילין, אבל בימים הראשונים אסור כדלקמן שנאמר פארך חבוש עליך, מנודה תיקו, ומצורע מייתי מקרא ראשו יהיה פרוע דלר"א אתי לגידול שיער ור"ע יליף בגז"ש הויה לדבר שהוא מחוץ לגופו וזהו תפילין ודחי דלמא כומתא וסודרא ולא אפשיטא. 5. שאילת שלום, אבל אסור מיחזקאל שנאמר האנק דום, מנודה בעי ומייתי דאסורים בזמן עצירת גשמים ודחי דלמא מנודה לשמים חמיר ולא אפשיטא, ומצורע אסור שנאמר שפם וילפינן ששפתותיו מדובקות. 6. דברי תורה, אבל אסור שנאמר דום, מנודה מותר דאמרינן שונה ושונין לו ומותרם שונה לעצמו שלא יפסיק את לימודו, ומצורע מותר דילפינן מסיני דבעינן שיהא באימה ויראה רתת וזיע משא"כ בעל קרי. 7. כביסה, אבל אסור דילפינן מאשה חכמה דיואב, ומנודה ומצורע שנינו שאסורין. 8. קריעה, אבל חייב שנאמר לבני אהרן בגדיכם לא תפרומו, מנודה תיקו, ומצורע קורע שנאמר בגדיו יהיו פרומים. 9. כפיית המיטה, אבל חייב משום שבעוונותיכם הפכתם דמות דיוקני, מנודה ומצורע תיקו. 10. מלאכה, אבל אסור דהוקש לחג שנאמר והפכתי חגיכם לאבל, מנודה מותר דאמרינן נשכר ונשכרין לו, ומצורע תיקו. 11. רחיצה, אבל אסור דכתיב באשה חכמה דיואב ואל תסוכי שמן ורחיצה בכלל סיכה, מנודה בעי ומצורע תיקו. 12. נעילת הסנדל, אבל אסור מהא דיחזקאל נצטווה לנעול, מנודה בעי ומצורע תיקו. 13. תשמיש המטה, אבל אסור מדוד שבא על בת שבע רק לאחר גמר אבלה על בנה, מנודה בעי ומייתי שעמ"י במדבר היו מנודים ושמשו מטותיהן ודחי דלמא מנודה לשמים קל וזיל להכי מדחי, ומצורע אסור שנאמר בטהרתו וישב מחוץ לאהלו וזו אשתו. 14. אבל אינו משלח קרבנותיו שנאמר שלמים ומשמע בזמן שהוא שלם, מנודה בעי וליכא ראיא מעמ"י במדבר דלמא מנודה לשמים קיל, ומצורע אינו משלח וילפינן מזה שטמא מת אינו מביא עשירית האיפה עד שיטהר.

צדקה טז יז

*נדוי ושמתא הדינים והמעשים.

א.

דיני נידוי ושמתא 1. שולחים שליח ב"ד להזמין לדין לפני גברא רבה אתה ופלוני וקובעים זימנא וכן זימנא בתר זימנא ואם מחציף בשליח מותר לספר דילפינן מקראי דדתן ואבירם, ומשמתנין משום גברא רבה וכן את מי שנושא ונותן עמו ומפרטים את חטאיו בצבור דילפינן מאורו מרוז, ומפקירים את נכסיו ורבים ומקללים ותולשים שיער ומשביעים וכופתים ומלקים ועושים הרדפה דילפינן מעזרא ונחמיה. 2. הזמן, מנדים לאלתר ושונים לאחר שלושים יום ומחרימין לאחר ששים, ולרב חסדא מתרים שני חמישי ושני לממונא אבל לאפקירותא לאלתר, וצריך שיחול עליו שלושים יום אבל בממונא אמרינן טוט אסר וטוט שרי דהיינו שופר. 3. מנודה לרב מנודה לתלמיד וכן מנודה לעירו מנודה גם לעיר אחרת ומנודה לנשיא מנודה לכל ישראל משא"כ איפכא, ואם נידהו ואינו יודע ממי ילך לנשיא ויתיר לו. 4. לרשב"ג תלמיד שנידה ומת חלקו אינו מופר, ש"מ תלמיד יכול לנדות לכבודו וכ"א מופר חלקו ושלשה ששמתו א"א שאחרים יתירו ולהלכה אפשר. 5. אין נדוי פחות משלושים יום ואין נזיפה פחות משבעה ימים זכר לדבר שנאמר הלא תכלם שבעת ימים ואמרינן נדוי שלנו שבעה כנזיפה שלהן ונזיפה שלנו יום אחד, ונזיפת נשיא שלושים יום כמעשה דרבי חייא ורבי. 6. אב ב"ד שסרח אומרים לו הכבד ושב בביתך ואם חזר וסרח מנדין אותו מפני חילול השם, ולר"ל ת"ח שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר וכשל גם נביא עמך לילה שיש לכסותו כלילה. 7. שמתא לרב זהו שם מיתה ולשמואל שממה תהא ואף אם הותר

נשאר רושם, ולר"ל כשם שנכנסת ברמ"ח איברים שנאמר חרם כך יוצאת מכולם שנאמר רחם, וכן ילפינן שיפורי שנפרעין ממנו, ותברא ששובר בתים רמים שבכל מקום שחכמים נתנו עיניהם או מיתה או עוני.

ב.

המעשים בשמתא ונידוי 1. ר"ש ברבי אמר דבר זה צריך רבי ובר קפרא אמר מה רבי אומר בדבר זה ורבי שמע והקפיד ואמר לבר קפרא איני מכירך מעולם ונקט נזיפותא שלושים יום. 2. רבי גזר שלא ישנו לתלמידים בשוק דדריש חמוקי ירכיך שהיא בסתר ורבי חייא סבר דקאי על צדקה וגמ"ח לכן שנה בשוק ורבי הקפיד וא"ל עיאי מי קורא לך בחוץ ונהג נזיפה שלושים יום, וביום השלושים רבי שלח לקרוא לו דסבר שייכא בזה מקצת היום ככולו ואח"כ חזר בו ושלח שלא יבא ולא מצאו וא"ל ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים עמו, וטעמו משום חכמות בחוץ תרונה ורבי א"ל דקאי על העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ וקרא דלא בסתר דברתי קאי על יומי דכלה. 3. בשעת הלימוד מר עוקבא ישב לפני שמואל ובשעת הדין שמואל ישב לפני מר עוקבא ותמיד מר עוקבא ליווה את שמואל ופעם שכח ושמואל הלך אחריו וננזף ונהג יום אחד. 4. אשה ישבה בשביל ופשטה את רגליה והניפה חושלי וחלף ת"ח ולא נכנעה מפניו ואמר שהיא חצופה וכיון שלא אמר שמתא סגי לה בחד יומא. 5. רב זוטרא בר טוביה שאל את רב יהודה על הפסוק דברי דוד האחרונים מה הם הראשונים ושוב שאל וננזף וזה השירה שניצל מכף אויב ושאל והיה שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני וזהו שאל ונקרא כן על שהיה משונה במעשיו וכן נקראו כושיים צפורה ועבד מלך הכושי ועם ישראל. 6. ת"ח דסני שומעניה שלבש שחורים ועשה מה שלבו חפץ אך היו צריכים לו ומאידיך איכא חילול ה', ורב יהודה שמתו משום שהרב צריך להיות דומה למלאך וכאשר ר"י חלש חייך על שלא החניף לו ונפטר. ואח"כ הלך לר"י נשיאה שיתיר לו ובאותו היום ר"ש בר נחמני בא לביהמ"ד לאחר זמן רב שלא היה ולא הסכים שיקלו ראש בנידוי, וכאשר יצא בכה ונחש הכישו על אמתו ומת ונקבר במערתא דדייני. 7. שפחת רבי ראתה אדם שמכה את בנו הגדול ואמרה שיהא בשמתא שעובר על לפני עוור, ולא הקילו ראש בנדויה שלש שנים. 8. ריש לקיש שמר פרדס ואדם אכל תאנים ושמתו והוא שמתו חזרה כיון נתחייב ממון ושלו חל על ר"ל לכן הוצרך ללכת לנשיא בכדי שיתירנו. 9. כאשר מר זוטרא הוצרך לנדות ת"ח היה מנדה את עצמו מקודם ואח"כ התיר לעצמו ולת"ח, וא"ר פפא תיתי לי שלא נדיתי ת"ח מעולם אלא מלקות. 10. כלב אכל את נעלי החכמים ושמתוהו ונשרף דרך זנבו. 11. גברא אלמא ציער ת"ח ופחד לנדותו ולכתוב שמתא, לכן כתב ונתן בכד בבית הקברות ותקע לתוכו אלף פעמים בארבעים יום ובסופם פקע הכד ומת הרשע.

סדרה יח

*צפרנים בחוה"מ ואבל. *כתיבה בחוה"מ.

א.

נטילת צפרנים בחוה"מ ובאבל 1. בתרווייהו רבי יהודה אוסר ורבי יוסי מתיר, והלכתא בחוה"מ כרבי יוסי ובאבל פליגי אמוראי ולמסקנא פסקינן כרבי יוסי משום דהלכה כדברי המיקל באבל ושרי אפילו בשל הרגלים ובכלי. 2. פנחס אחיו של שמואל התאבל ושמואל ראה שגידל את צפרניו ושאלו מדוע אינו נוטלן וא"ל וכי היית מזלזל כך אילו אתה היית אבל והויא כשגגה שיוצא מלפני השליט ושמואל התאבל וכאשר אחיו נכנס זרק בפניו את צפרניו וא"ל ברית כרותה לשפתיים כדאשכחן גבי עקידת יצחק שלבסוף שבו. 3. רבי יוחנן נטל את צפרניו בביהמ"ד בחוה"מ בשיניו וזרקם, ש"מ: מותר ליטול צפרנים בחוה"מ, ואין בהם משום מיאוס, ומותר לזרקן

במקום שלא מצויים נשים שעלולות להפיל ואף אם יתגלגל לחוץ לא מזיק כיון שנשתנה מקומם. 4. זוג בא מחמתן לפני רבי ובקשו ממנו צפרנים והתיר להם וכן שפה, ואמר אביטול ספרא משמיה דרב שפה מזוית לזוית כל המעכבת, וכן אמר פרעה שהיה בימי משה היה אמגושי הוא אמה וזקנו אמה ופרמשתקו אמה וזרת.

ג. כתיבה בחוה"מ 1. מותר לכתוב: קידושי נשים, גיטין, שוברין, דייתיקי, מתנה, פרוזבולין, אגרות שום, אגרות מזון, שטרי חליצה, מיאונין, שטרי בירורין, גזירות ב"ד, אגרות של רשות. 2. מותר לארס אשה בחוה"מ שמא יקדמנו אחר וזהו ברחמים, וליכא ראיא מכתבת קידושי נשים דדלמא זהו שטרי פסיקתא, וליכא ראיא מדאין נושאים נשים במועד דדלמא כ"ש אירוסין שאינו עושה מצוה. ומייתי מה' אשה לאיש מהתורה נביאים וכתובים, ואין אדם נחשד בדבר אא"כ עשהו או חישוב או שמח. 3. אין כותבים שטרי חוב במועד אא"כ לא מאמינו או שאין לו מה יאכל. 4. אין כותבין ס"ת תפילין ומזוזות ואין מגיחין אפילו אות אחת, ר"מ שרי לכתוב לעצמו או לאחרים בטובה, רבי יהודה שרי להערים ולמכור את שלו וחוזר וכותב לעצמו, ולרבי יוסי כותב ומוכר כדרכו כדי פרנסתו וכן הלכה. 5. טויית ציצית לרבי אליעזר רק על יריכו, לר"י גם באבן ולחכמים אפילו בפלך וכן הלכה.

ז. דף יט"ב

*הפסקת אבילות ברגל. *שמועה רחוקה.

א. הפסקת האבילות ברגל 1. הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזירת שבעה ואם חל שלישי שלו בערב הרגל אף לאבא שאול אסור ברחיצה עד הערב. 2. הקובר מתו שמונה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזירת שלושים ולאבא שאול סגי בשבעה דקסבר מקצת היום ככולו ויום שביעי עולה לכאן ולכאן והלכה כוותיה בין ביום שביעי ובין בשלושים, ופליגי אמוראי אם ימים בטלו ונפ"מ בלא גילח קודם הרגל. 3. קברו ברגל אינו עולה למנין שבעה כיון דלא נהגא ברגל, ולמנין שלושים לרבה אינו עולה ולרבי יוחנן עולה, וכן אמרינן בבבליא שהרגל עולה לו ומונה שבעה לאחר הרגל ומלאכתו נעשית ע"י אחרים ועבדיו עושים בצנעא בתוך ביתו ואין רבים מתעסקים עמו. 4. קיים כפיית המטה לפני הרגל א"צ לכפותה לאחר הרגל, לרבי אליעזר וב"ש ותנא דידן שלשה ימים ולב"ה אפילו יום אחד ושעה אחת. 5. שבת עולה ואינה מפסקת ורגלים מפסיקין ואינם עולין, לרבי אליעזר מחורבן ביהמ"ק עצרת בשבת, לר"ג ר"ה ויו"כ כרגלים, ולחכמים עצרת כרגלים ר"ה ויו"כ כשבת. והלכה כר"ג ולכן יום אחד לפני עצרת ועצרת איכא י"ד יום וכן בר"ה וסוכות ולאחר שמיני עצרת נחשב לכ"א יום.

ב. דיני שמועה רחוקה 1. ילפינן ששמועה רחוקה יום אחד מעצרת, וסתם אבילות וכן שמועה קרובה שבעה שנאמר ברגלים והפכתי חגיכם לאבל, וגילוח שלושים יום מבני אהרן בגז"ש פרע מנזיר. 2. פליגי האם שמועה רחוקה ג"כ נוהגת שבעה ושלושים, והלכתא כר"ע דאמר יום אחד אפילו שהוא יחידאה מפני שהלכה כדברי המיקל באבל וכן במעשה דרבי חייא, וי"א שעל הוריו נוהג שבעה ושלושים גם בשמועה רחוקה וכמעשה דרבי צדוק שישב שבעה אף ששמע לאחר שלש שנים ואינה הלכה. 3. שמע ברגל שמועה קרובה ולמוצאי הרגל נעשית רחוקה נוהג רק יום אחד וה"ה בשבת, ופליגי אם קורע בשאר מתי מצוה דשייכא קריעה בלא שבעה.

שאלות לחזרה ושינון

- ב. המעשים בשמתא ונידוי (11)
דף יח
א. נטילת צפרנים בחוה"מ ובאבל (4)
ב. כתיבה בחוה"מ (5)
דף יט - כ
א. הפסקת האבילות ברגל (5)
ב. דיני שמועה רחוקה (3)

- פרק שלישי - ואלו מגלחין
דף יד - טו
א. דיני גילוח בחוה"מ (6)
ב. הדברים שנוהגים באבל ודיני מנוחה ומצורע ומנין (14)
דף טז - יז
א. דיני נדוי ושמתא (7)

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות
עבודה זרה הוריות
מחודדין בפ"ך
זבחים
מנחות
חולין
בכורות עם הקדמות ומושגים
ערכין-תמורה
כריתות-מעילה
נדה

יבמות
כתובות
נדרים
נזיר סוטה
גיטין
קידושין - עם תורתך שעשועי,
סימני הדף, ותוספתא
בבא קמא
בבא מציעא
בבא בתרא א-ב
סנהדרין א-ב עם "יש סדר
לגמרא" ותמצית כל המסכתא.

ברכות עם מחודדין בפ"ך.
שבת מהדורה חדשה.
עירובין
פסחים
שקלים ר"ה
יומא
סוכה
ביצה תענית
מגילה-פורים עם מדרש,
תוספתא, ותמצית מחיר יין לרמ"א
מו"ק חגיגה

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.

שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.
קיצור חודים מנוקד ומסודר.
קיצור אלשין רות
קיצור אלשין אסתר
קיצור אלשין איכה בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.

באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
איזוהי דרך ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל
לפרטים תגובות והערות:
yesodot100@gmail.com

~99~

המערכת